

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ • ROČNÍK 26 • ČÍSLO 8-9 • VYŠLO 26. ČERVENCE 2024

CENA 36 Kč

Komentář Márie Hušové
Romy fascinují bojová
umění. Ale co bojovnost
za rovnoprávnost?

strana 3

Rozhovor s M. Kokyovou
a J. Habijančem:
Venku se nervu
a odcházím se sklopenou
hlavou

strana 6 a 7

Gejza Horváth:
Pohádka o zlaté
moudrosti

strana 8 a 9

ZPRÁVY

HRADEC KRÁLOVÉ – Krajský soud v Hradci Králové dnes potrestal osmnáctiletým vězením muže, který v lednu ubodal nožem v kolejišti hlavního vlakového nádraží v Hradci Králové čtrnáctiletého chlapce. Třem pozůstalým má zaplatit za nemajetkovou újmu celkem 1,75 milionu korun. Třiatřicetiletému Janu Bártovi za vraždu hrozilo 15 až 20 let vězení nebo trest výjimečný. Obžalovaný a poškozený se znali. Bárta odmítl vypovídat. Rozsudek není pravomocný, státní zástupkyně i obhájce si nechali lhůtu na odvolání.

PLZEŇ – Romští a ukrajinští asistenti prevence kriminality v Plzni pomáhají udržovat pořádek a předcházet konfliktům. Další projekt pak podporuje spolupráci romských a ukrajinských dětí. Město dostalo od ministerstva vnitra tři miliony korun na několik projektů prevence kriminality. Získalo například 2,2 milionu korun na asistenty prevence kriminality a peníze z programu zaměřeného na projekty ke zvládnutí dopadů uprchlické vlny, která souvisí s invazí Ruska na Ukrajině. ČTK to řekl radní Jiří Winkelhöfer (PRO Plzeň).

Pokračování na str. 2

Olympijská medaile Brnu tenkrát nestačila. „Žádný cikánský prezident tady nebude dělat frajera...“ znělo z magistrátu města

V tomto čísle Romano hangos věnovaném bojovým sportům bychom vám, vážení čtenáři, rádi připomněli

i jednu boxerskou legendu – hvězdný klub Gaži Box Brno. Boxerský oddíl, který vznikl v roce 1997, vychoval ce-

lou plejádu úspěšných boxerů, mnohonásobných mistrů republiky, Evropy a olympioniků. Přestože dnes

nemá Gaži Box v Brně už žádné zázemí, stále je opředen mystériem příběhů o svém zázračném období úspěchů a o svém náhlém pádu. Abychom zjistili, kam se poděla brněnská hvězda, kde je dnes Gaži Box Brno, ptali jsme se přímo otců zakladatelů oddílu, Ladislava Gažiho, jeho tajemníka Romana Kaspara a jednoho z prvních členů klubu, bývalého senátora Parlamentu České republiky Jaroslava Doubravy.

Ladislave, při prohledávání archívů Romano hangos jsem narazil na článek našeho redaktora Gejzy Horvátha z roku 2007 o klubu Gaži Box Brno, který nesl název Úspěchy boxerů nejsou zadarmo, a ten ve mně vyvolal neodolatelnou touhu najít vás a zjistit, co se stalo s vaším klubem a proč už dnes neexistuje.

L.G.: Rád bych vše hned uvedl na pravou míru, klub Gaži Box Brno stále existuje, jenom už nemá zázemí v České republice. Museli jsme naši působnost přenést do poměrně nedaleké Budapešti. Tam máme

Pokračování na str. 4

IQ Roma servis povede Martin Máša. Ne všichni jsou však spokojeni

IQ Roma servis, z.s. je nestátní nezisková organizace, která už dvacet sedm let poskytuje profesionální sociální služby na území Jihomoravského kraje. Realizuje projekty na podporu rodin, vzdělání, zaměstnanosti, bydlení, řešení dluhové problematiky a rozvoje volnočasových aktivit. V minulém roce IQ Roma servis poskytl služby 1281 klientům. Letos organizace spolupracuje se 70 studenty a studentkami v rámci vzdělávacího programu Gendalos. Od ledna 2024 využilo služeb Kariérového centra 176 klientů a 202 klientů dluhové poradny.

Vzhledem k tomu, že se jedná o organizaci s velkým významem a vlivem v brněnském regionu, zajímaly Romano hangos odpovědi na

Pokračování na str. 2

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1

ČR – Opoziční hnutí SPD s Trikolorou bude ve většině krajů kandidovat se stranou PRO v čele s Jindřichem Rajchlem, ve třech se Svobodnými. Volby chce pojímat jako referendum o současné vládě, kterou označuje za asociální. Heslem kampaně, která má stát kolem 20 až 25 milionů korun, je „Česko proti drahotě“, uvedl dnes při zahájení kampaně předseda hnutí Tomio Okamura.

PRAHA – Organizace na pomoc potřebným žádají senátory a senátorky, aby při schvalování insolvenční novely nepodpořili návrh na zavedení povinné minimální srážky pro dlužníky. Podle nich by opatření vedlo k práci načerno. Je tak v rozporu s chystanou reformou dávek, která má motivovat k legálnímu zaměstnání. Šest organizací to uvedlo ve společném prohlášení. Mezi pisatele patří Člověk v tísni, Charita ČR, Rada seniorů ČR, Rubikon Centrum, Institut prevence a řešení předlužení a agentura PAQ Research.

JABLONEC NAD NISOU – V Jablonci se chtějí víc zaměřit na pomoc lidem v tíživé situaci. Magistrát proto plánuje zřízení kontaktního místa pro bydlení a sociální pomoc. Úkolem nového oddělení nebude rozdělování městských bytů. Mělo by to být první místo, kam přijde člověk, když má nějaký problém, třeba s bydlením, někde něco dluží nebo si zkrátka neví rady, řekla ČTK náměstkyně primátora pro sociální věci Jana Hamplová (Starostové pro Liberecký kraj).

PRAHA – Vládní návrh zákona o podpoře bydlení, který má vytvořit systémovou podporu pro lidi ohrožené bytovou nouzí, ve středu ve Sněmovně prošel úvodním kolem projednávání. Zákon se podle ministerstva pro místní rozvoj (MMR) zaměřuje především na rodiny s dětmi a seniory, u kterých nejvíce hrozí ztráta běžného bydlení. Lidí ohrožených bytovou nouzí a souvisejícími potížemi je podle ministra pro místní rozvoj Ivana Bartoše (Piráti) v tuzemsku asi 1,6 milionu. Předloha odolala opozičním návrhům na zamítnutí nebo vrácení.

Louny otevřely ve čtvrtek 18. července nový skatepark

Proměnu volnočasového a sportovního areálu Letní cvičiště završí slavnostní otevření nového skateparku. Uskuteční se ve čtvrtek 18. července od 14 do 21 hodin. Po celé odpoledne až do večera je připraven program: skate exhibice doplní skate školička pro nejmenší, o atmosféru se postarají DJs Back, Gunlock, Kapka, influencerka a rapperka Sharlota, rapeři Abde a Flex kid.

„Nový skatepark je unikátní svou rozlohou, má velký bowl (neboli vanu), rozmanité překážky a pojme spoustu uživatelů v jeden moment. Může být dobrý i pro pořádání mistrovství v tomto sportu,“ zdůraznil přednosti starosta Loun Milan Rychtařík.

Původně měl být skatepark hotový už před dvěma lety. Jenže subdodavatel nebyl schopen dokončit dílo v termínu. Firmy, které se těmto stavbám věnují, měly moc zakázek, a tak se realizace oddálila. Nakonec se jej povedlo dostavět letos. Louny si zdárné dokončení revitalizace Letního cvičiště, kde se před rokem 1989 cvičily spartakiády, náležitě oslaví.

„Slavnostní přestřižení pásky otevře nový skatepark veřejnosti ve čtvrtek 18. července ve 14 hodin. Po celé odpoledne bude připraven program pro nejmenší i teenagery. Můžou sledovat komentované skate exhibice, přiučit se technice, vyzkoušet si jízdu na skatu nebo se bavit u muziky, o kterou se postará DJ Back a DJ Gunlock. Afterparty jsme svěřili do rukou lounských nebo k regionu navázaných interpretů. Večerní zábavu má v režii DJ Kapka, rapper Abde žijící v Lounech, influencerka a rapperka Sharlota a rapper Flex kid dříve vystupující jako Tripp,“ zve mluvčí města Marcel Mihalík.

Ve třech etapách se v areálu v Rybalkově ulici v předešlých letech postavilo dětské hřiště s mnoha atrakcemi, travnaté fotbalové hřiště, zbourala se stará tribuna, vzniklo víceúčelové hřiště s polyuretanovým povrchem na míčové sporty, parkurové hřiště a fitness pro seniory. **Marcel Mihalík**

O Roma vakeren
pořad ČR určený pro Romy.
www.romove.cz

IQ Roma servis povede Martin Máša. Ne všichni jsou spokojeni

Dokončení ze str. 1

otázky typu: Co motivovalo Martina Mášu k tomu, aby se ucházel o vedení IQ Roma servisu a co konkrétně z činnosti organizace považuje za nejdůležitější přínos pro Romy, kterým se organizace věnuje, a proč. A také, co konkrétně vidí jako příležitosti ke zlepšení v rámci zaměření a činnosti IQ Roma servisu. Zajímalo nás, jaké konkrétní změny plánuje jako nový ředitel a co ho k tomu vede. Například také

to, které projekty IQ Roma servisu považuje za nejdůležitější a proč. Zda má jako nový ředitel vlastní vizi budoucího směřování IQ Roma servisu a jak reálně vidí naplnění této vize. Vzhledem k tomu, že IQ Roma servis má také pobočky – Brno, Břeclav a Vyškov, zda plánuje expandovat dále. Pokud ano, o kterých lokalitách uvažuje. Zajímalo nás také, zda bude jeho cílem navázat spolupráci s dalšími organizacemi a které to budou, případně, o kterých uvažuje a proč.

Vzhledem k tomu, že Martin Máša ještě oficiálně nepřevzal funkci ředitele IQ Roma servisu, nemohl nám na naše otázky zatím odpovědět. Podle Veroniky Dočkal Štiglerové, PR manažerky IQ Roma Servisu, uspořádají brífink pro novináře na přelomu srpna a září, kde nově zvolený ředitel představí svou vizi směřování IQ Roma servisu.

K zvolení nového ředitele vydal IQ Roma servis následující tiskovou zprávu. **Mária Hušová**

Tisková zpráva: IQ Roma servis, z.s. od srpna povede nový ředitel

Středa 26. června 2024, Brno
Členové a členky IQ Roma servisu koncem července jmenují nového ředitele organizace. Martin Máša, po dvoukolovém výběrovém řízení, nahradí v pozici Petra Máčala, který z důvodu dlouhodobé nemoci po pěti letech ze své funkce rezignuje. Členové organizace od nového vedení očekávají posílení vztahu s cílovými skupinami, tvorbou převážně Romů a Romek z Jihomoravského kraje, jejich užší zapojení do práce organizace, reflexi priorit a strategického plánu a personální stabilizaci organizace.

Jedním z důležitých úkolů nového ředitele je navázat na aktuální strategii organizace, definovanou ve spolupráci se členy, zaměstnanci a klienty organizace. Hlavními prioritami jsou zejména zapojení samotné romské komunity do vyjasnění směřování práce organizace a stabilizace zaměstnaneckého kolektivu včetně možných změn ve struktuře organizace, které zlepšují kvalitu poskytovaných služeb. V neposlední řadě i reflexe interních procesů a posílení interní a externí komunikace organizace.

Více informací o směřování organizace pod novým vedením představí organizace zástupcům médií na tiskovém briefingu, který se uskuteční koncem srpna či začátkem září v Brně. Přesné datum a místo budou upřesněny v následujících týdnech. Na briefingu bude představen Martin Máša a jeho vize pro budoucnost IQ Roma servisu.

Wail Khazal, člen spolku IQ Roma servis, z.s. a ředitel programu humanitární pomoci organizace Člověk v tísni v severozápadní Sýrii, říká:

„Do procesu výběru byli zapojeni všichni členové, kromě těch, kteří jsou zaměstnanci organizace, z důvodu konfliktu zájmů. Sedmičlenná výběrová komise vybrala z uchazečů dne 13. června nového ředitele – pana Martina Mášu. Všech sedm členů výběrové komise se jednomyslně shodlo na kandidátovi, kterému byla zaslána nabídka. Kritéria výběru zahrnovala souznění s vizí a posláním organizace, ma-

nažerské zkušenosti a dovednosti, schopnost a kompetence reprezentovat organizaci.“

Helena Křištofová, členka spolku IQ Roma servis, z.s., bývalá romská poradkyně Magistrátu města Brna, dnes v důchodu, říká: „Výhodou některých kandidátů byla dlouhodobá znalost organizace a příslušnost k cílové skupině. K finálnímu rozhodnutí o novém řediteli přispěly přesvědčivé odborné kompetence a zkušenosti. Pro mě osobně i pro ostatní členy výběrové komise to však nebylo jediné kritérium. Nový ředitel má silnou motivaci pomáhat slabším, naslouchat jejich potřebám a odvést kus dobré práce. Věřím, že jsme při výběru postupovali zodpovědně a objektivně. Čas ukáže, zda jsme se rozhodli správně, ale momentálně nemám pochybnosti.“

Jak dále IQ Roma servis uvádí, Martin Máša je zkušený odborník v oblasti sociální a environmentální spravedlnosti. Po osmi letech se vrací do IQ Roma servisu, kde dříve pracoval pět let a mimo jiné vedl oceňovanou kampaně, které pomohly dlouhodobě nezaměstnaným Romům a Romkám najít práci během doznívající ekonomické recese. Byl jedním ze zakladatelů platformy Blokujeme, jež podporovala ohrožené obyvatele během vrcholících protiromských pochodů po celé ČR. Od roku 2016 působil v Hnutí DUHA – Friends of the Earth jako koordinátor strategické komunikace na kampaních, které vedly ke změnám zákona o ochraně přírody a krajiny či lesního zákona. V roce 2020 převzal vedení týmu Komunikace a zapojování veřejnosti a stal se součástí nejužšího vedení Hnutí DUHA. V posledním roce pracoval jako konzultant pro zefektiv-

nění interních procesů, strategický marketing a fundraising pro řadu nevládních organizací v Česku i Evropě, včetně bruselských Corporate Europe Observatory.

Nespokojenost s novým ředitelem

Výběr nového ředitele však také vyvolal bouřlivou debatu na sociálních sítích a různé reakce pro i proti. K volbě se na sociální síti vyjádřil i Nick Budai ze Společenství Romů na Moravě.

Citujeme z vyjádření: „Výběrka se zúčastnil i David Šarišský, Rom, stál u vzniku IQČka, pracuje tam 19 let. Zná Romy, zná naše potřeby. Můžeme by ho na takové pozici chtěli vidět a dávalo by jim to smysl... ale takového člověka nedává smysl přece zvolit, protože prostě není gádžo. Po 3 kolech výběrového řízení mu napsali, že nemá manažerské dovednosti. Kdyby to tak bylo, mohli mu to říct hned, a ne s ním hrát hru, jakože: Necháme si tě tady až do konce, aby nás neobvinili z toho, že nedáváme příležitost i Romům.“

Pokud se budete ohánět argumenty, že se hledal hlavně manažer, všichni tři jsou manažeri, nicméně David jedinej oproti všem ostatním přinášel romskou perspektivu, která v organizaci, kterou vedou gádže z nepřímé práce, extrémně chybí.

No, ale to je nepodstatný, IQčko zvolením Martina Máši potvrdilo jednu věc, Romové jsou pro IQčko pouze komodita, ze které mají peníze. Po tom, co na minulém výběrku ředitele zvolili neschopného gádžu, tam teďka zase zvolili gádžu, který k tomu nemá žádný vztah, je největší pravděpodobností rasista a o Romy mu fakt nejde. Výborně!

Pro mě osobně je to zase zpráva pro nás, Romale, abychom se mohli posouvat, dostávat šance, abychom ukázali, co v nás je, musíme si zakládat svoje organizace, opravdu romský organizace bez gádžů, to je jediná cesta, protože gádže, až na pár výjimek, nám ty šance nikdy nedají!“ Konec citace

Soud poslal vraha mladého Roma na 18 let za mříže

Krajský soud v Hradci Králové dnes potrestal osmnáctiletým vězením muže, který v lednu ubodal nožem v kolejisti hlavního vlakového nádraží v Hradci Králové čtrnáctiletého chlapce. Třem pozůstalým má zaplatit za nemajetkovou újmu celkem 1,75 milionu korun. Třiatřicetiletému Janu Bártovi za vraždu hrozilo 15 až 20 let vězení nebo trest výjimečný. Obžalovaný a poškozený se znali. Bárta odmítl vypovídat. Rozsudek není pravomocný, státní zástupkyně i obhájce si nechali lhůtu na odvolání.

Vynesení rozsudku dnes v jednacím síni přihlíželo asi 20 příbuzných oběti. „S rozsudkem nesouhlasím, je to nespravedlivé. Žádám pro něj doživotí,“ řekla novinářům vzlykající sestra poškozeného.

Soud rozhodl v souladu s podanou obžalobou, státní zástupkyně navrhovala pro obžalovaného 18 let vězení. „Motiv zjištěn nebyl. Těžko říci, k čemu mezi obžalovaným a zemřelým došlo,“ řekl předseda senátu Luboš Sovák. Podle něj se resocializace obžalovaného jeví

jako méně příznivá z důvodu jeho disharmonické osobnosti.

„Staví se k tomu pasivně od počátku až do konce, k věci samé se nevyjádřil,“ řekl dnes obhájce Jiří Slezák.

Čin se stal 4. ledna zhruba v 17:25 mezi kolejisti mimo nástupní místa hlavního železničního nádraží ve stotisícovém Hradci Králové, nikdo další při události zraněn nebyl. Podle spisu obžalovaný zaútočil na chlapce po předchozí hádce s cílem zabít ho kuchyňským nožem s délkou čepele 12,4 centimetru. Obžaloba Bártu viní z toho, že poškozenému zasadil 25 bodnořezných ran různé intenzity, chlapec na místě činu následkům zranění podlehl.

Případ vyvolal reakci hradecké romské komunity, ke které patřil jak čtrnáctiletý chlapec, tak i jeho vrah. Krátce po činu se konal u hlavního nádraží pietní akt, na kterém vystoupila i primátorka Hradce Králové Pavlína Springerová. Vyjádřila lítost nad smrtí mladého člověka a vyzvala ke vzájemné spolupráci

mezi romskou komunitou a městem.

Obžalovaný byl v té době podle svých slov nezaměstnaný a žil na ubytovně v Hradci Králové. Do policejního protokolu uvedl, že si na čin nepamatuje, trpí schizofrenií a v době činu bral několik let pervitin. Soudní znalci ale duševní poruchu ani závislost na drogách nezjistili. V době činu podle nich nebyl pod vlivem žádné omamné látky. Soudní znalec z oboru psychiatrie u soudu charakterizoval obžalovaného jako impulsivního, sociálně nevyzrálého člověka s velmi nízkým intelektem. Prvky agresivity podle něj zjištěny nebyly.

„Z psychiatrického hlediska jsem u obžalovaného neshledal žádnou duševní poruchu, ani žádnou formu závislosti, která by měla vliv na jeho jednání,“ řekl soudu znalec.

Policie zadržela Bártu krátce po činu v jeho bydlišti v Hradci Králové. Obžalovaný muž byl v minulosti za jinou trestnou činnost opakovaně odsouzen.

ČTK

Přehlídka talentů v tanci v Třebíči přinesla radost a inspiraci

Pod záštitou Oblastní charity Třebíč funguje Ambrela – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež již 24 let. Pracovníci se věnují zejména práci s romskou mládeží ve věku 7–21 let.

20. června 2024 se Komunitní centrum Moravia v Třebíči stalo dějištěm výjimečné události. Na taneční přehlídce, která proběhla pod záštitou Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Ambrela (NZDM), se představili nejen místní klienti, ale i hosté z denního a týdenního stacionáře v Jihlavě.

Odpoledne plně tance a zábavy zahájila úvodním slovem vedoucí střediska sv. Dona Bosca Mgr. Marie Pořizová. Všem účastníkům poděkovala za jejich nasazení a přípravu, které do svých vystoupení vložili. „Je úžasné vidět, jak tance spojují lidi bez ohledu na jejich věk či zdravotní stav. Tato přehlídka je důkazem, že tanec může být formou vyjádření, zábavy a především radosti,“ uvedla ve svém projevu.

Program začal dynamickým vystoupením mladých tanečnic z NZDM, které předvedly moderní street dance choreografii. Jejich energické pohyby a synchronizace sklídily bouřlivý potlesk publika. Po nich následovala skupina z jihlavského stacionáře, která si připravila elegantní tanec. Jejich vystoupení dojala diváky svou jemností a půvabem.

Následovalo vystoupení romské taneční skupiny, která zaujala publikum svou vášní a energií. Jejich tradiční romské tance přinesly do sálu živou atmosféru plnou barev, rytmů a spontánního potlesku. Diváci byli unesení jejich autentickým projevem a nadšením, které na parketu předvedli.

Dalším z vrcholů programu bylo bubnové vystoupení skupiny DRUMBAND DTS Jihlava. Rytmičké bubnování naplnilo sál energií a diváci byli přeneseni do světa pulsující hudby. Výkon DRUMBANDu zcela okouznil přítomné, kteří se spontánně přidávali k rytmům a vytvářeli nezapomenutelnou atmosféru.

Závěr přehlídky patřil pěveckému vystoupení starších klientů NZDM, které nenechalo jediného člověka v klidu sedět na židli. Jejich energické a emotivní provedení písní rozpohybovalo celé publikum

a parket se zaplnil tančícími lidmi. Všichni se společně bavili a sdíleli radost z hudby a tance.

Přítomní diváci, mezi nimiž byli rodinní příslušníci, přátelé a zaměstnanci obou zařízení, nešetřili chválou a povzbuzením. Velké poděkování patří také vedoucí odboru sociálních věcí Mgr. Martině Laitnerové, která poskytla finanční i materiální podporu, bez níž by se akce nemohla uskutečnit. Její podpora umožnila nejen odměny pro účinkující, ale i zajištění drobného občerstvení.

Taneční přehlídka v Komunitním centru Moravia byla nejen skvělou příležitostí pro klienty obou zařízení ukázat své taneční dovednosti, ale také oslavou přátelství a vzájemné podpory. Událost se stala důkazem toho, že tanec je univerzálním jazykem, který spojuje lidi bez ohledu na jejich odlišnosti.

Aneta Frühaufová

KOMENTÁŘ

Romy fascinují bojová umění. Ale co bojovnost za rovnoprávnost?

MÁRIA HUŠOVÁ

V posledních letech opět výrazně vzrostl zájem Romů o různé bojové sporty. Setkáváme se s výzvami v ringu, ať už v boxu, nebo v jiných druzích boje s kopy, údery, hmaty apod. Mezi nejznámější romské bojovníky patří světznámý Tyson Fury a nejnověji Václav Sivák.

Vzpomínám si na 90. léta, kdy byl obrovský boom filmů s asijskou a čínskou tematikou bojových umění, jako je kung-fu, teakwondo nebo karate, a na nezapomenutelného Jeana-Clauda van Damma nebo Bruce Leeho. Mnoho romských mužů a chlapců se z filmů těmto exotickým bojovým technikám učilo. Našli se v nich a jako by toto bojové umění k nám patřilo odjakživa. Odkud se v některých Romech mistrovství v boji bere?

Nebudu filozofovat, možná se vysvětlení ani nedopátrám. Ale bude zajímavé hledat souvislost mezi zápasnickou bojovností a odhodláním bojovat například za rovnoprávnost Romů. Historie dokazuje, že Romové jako národ nikdy nevedli války. Ano, nemáme vlastní zemi, stát ani území, které bychom chránili. Ani jsme jako Romové nikdy nevedli vpády proti jiným zemím s cílem dobýt a obsadit jejich území. Ani by to pravděpodobně nemělo efekt, protože jsme po staletí rozptýleni migrací v různých zemích světa a vybudovat dostatečně velkou a vyzbrojenou armádu by bylo nemožné. Předem prohraná bitva.

Tak jsme to vyřešili mazaně a co nejmírumilovněji. Zkrátka, zabydlíme se v zemi, kde se nám líbí život nebo kde bychom mohli zůstat. Přizpůsobíme se kultuře, zvykům a snažíme se splynout s místními lidmi. Protože však máme svá kulturní a tradiční specifika, ne vždy se nám podaří zapadnout. Ne proto, že bychom toho nebyli schopni, ale proto, že se od majoritní společnosti lišíme. Často tedy nejsme v mnoha ohledech přijímáni a čelíme diskriminaci, útokům a předsudkům. A tak se po staletí po exodu z Indie snažíme bojovat za svá práva v jiných zemích. Zde však narážíme na paradox. Ačkoli vynikáme ve fyzickém boji, například v zápase, nikdy jsme za svá práva nebojovali fyzickou silou. Nedemonstrovali jsme tak, že bychom demolovali budovy, auta a rozbíjeli výlohy, jak můžeme vidět na demonstracích občanů v jiných zemích. Bojová umění jsou pro nás skutečně sportem, nikoli charakterovým rysem našeho etnika. Jsme souteživí a rádi vyhráváme.

Dokazujeme sílu, ukazujeme svaly, skřípeme zuby a děláme kolem toho show. Můžeme to vidět i na sociálních sítích. Ano, v pouličních šarvátkách nejsme výjimkou. Adrenalin stoupá chlapcům do hlavy bez rozdílu národnosti. Pořád jsou to lovci jako z dob jeskyní a mamutů. Souhlasím, jsme temperamentní a někteří mají výbušnější povahu. Nikdo není svatý, ani Romové.

Ale jak tato naše bojovnost souvisí s bojem za naše práva a bezpečí? Je to schopnost postupovat systematicky, vytrvale a mít vidinu vítězství. Věřit v sebe a vložit do boje veškerou svou mysl a sílu. Nevzdávat se a hledat další možnosti a příležitosti v podobě politiky, prostřednictvím zaměření různých organizací a také prostřednictvím umění bořit bariéry a stereotypy. Narážíme však na velmi silnou překážku. Ta vždy zastaví jakékoli naše úsilí. Paradoxně jsme to my sami, Romové. Je to naše nejednotnost a nedůvěra v naše osobnosti. Vždy se tedy pohybujeme v začarovaném kruhu...

Zatímco v ringu údery odrážíme a rozdáváme jedno K.O. za druhým a získáváme uznání neromské části populace, v případě naší schopnosti vzájemně se podporovat v úsilí o lepší a rovnější postavení ve společnosti, si K.O. nadělíme sami. Možná, že čekáme na dalšího Jána Kompuše. Možná ho jen nevidíme. Možná už dnes nejsme takoví idealisté, jako jsme byli krátce po roce 1989. Ale kam nás to zavede?

Olympijská medaile Brnu tenkrát nestačila. „Žádný cikánský prezident tady nebude dělat frajera...“...

Dokončení ze str. 1

tělocvičnu a několik fenomenálních trenérů, kteří tam cvičí s dětmi a dorostem nejen z řad romské menšiny. Proč se tak stalo, je velmi závažná věc a my, jak tady jsme, vám vše rádi vysvětlíme.

R.K.: Atmosféra na české boxerské scéně devadesátých let se nesla v duchu strachu z mezinárodních utkání. A boxeři z našeho klubu pomohli z tohoto začarovaného kruhu českým boxerům vystoupit a zvítězit na mnoha důležitých platformách, včetně té nejvyšší platformy amatérského sportu – na olympiádě. Pomohli jsme tak České republice čekající čtyřicet let na boxerskou medaili a proslavili město Brno, které se začalo skloňovat jako místo, kde se odchovávají skvělí boxeři. Takoví jako obrovský talent Ivan Dunka, olympijský vítěz Ruda Kraj, mistr Evropy a světa v kickboxu Michal Bilák, mistři Pavel Duda a Pavol Polakovič. Těch jmen bylo a stále ještě je hodně a úspěchů, jak víte, celá velká řada.

L.G.: Za největší úspěch nejen našeho klubu, ale i města Brna, v té době lze považovat fakt, že po čtyřiceti letech čekání, od zlatého úspěchu Bohumila Němečka na olympiádě v Římě, jsme přivezli stříbrnou medaili ze Sydney do Brna právě my. Vytvořili jsme pro Rudu Kraje takové podmínky, ve kterých se talent tohoto vynikajícího sportovce mohl plně rozvinout.

Karel Holomek psal o klubu Gaži Box Brno jako o výjimečném místě, ve kterém mladí lidé mohli najít smysl svých životů. Co tím myslel?

R.K.: Gaži Box Brno byl bezpochyby ve své době výjimečný a prestižní klub, který pomáhal romské mládeži věnovat čas smysluplným věcem jako je box a škola. Rodičům jsme pomáhali najít si lepší práci. Bylo to tenkrát s pověřením předsedy Společenství Romů na Moravě

Karla Holomka. S ním jsme podepsali smlouvu a společně dosahovali velkých úspěchů na tomto poli. Nebojím se říct, že jsme zachránili desítky brněnských pubertáků před pádem na společenské dno. Jejich rodičům jsme pomáhali upřednostňovat práci a být zodpovědnými k sobě a ke svým rodinám. Speciálně dětem se věnoval náš výborný trenér Josef Bajer.

L.G.: Náš klub byl hvězdou na mezinárodní boxerské scéně. My jsme se nevraceli ze žádné mezinárodní soutěže, ať už z mistrovství Evropy, světa nebo olympiády, bez medailí. Byli jsme chloubou Česka z jihomoravské metropole, a to jsme chtěli vždy ukázat i našemu městu, městu Brnu. Na důkaz toho jsme přinesli pět našich medailí na Magistrát města Brna jako dar do archivu. Ale k nám se zachovali s pohrdáním a jeden z nejvyšších představitelů tehdejší městské reprezentace nás nakonec zničil.

Co se vlastně stalo? Novinové články z roku 2010 poukazují na to, že jste se vy, Ladislave, dostal do sporu s regionálním politikem Milanem Venclíkem kvůli prodeji nemovitosti v Březině – Lhotce. To má nějakou souvislost s rozpadem brněnského klubu Gaži Box Brno?

L.G.: Ano, to s tím má přímou souvislost. Okolnosti a podrobnosti této věci se můžete dočíst v dobových článcích dostupných na internetu. Stačí do vyhledávače zadat „Gaži Box Brno“. Já mám svoji minulost, svoje peníze jsem vydělával v Moskvě. Už tento fakt nemusí vyvolávat v mnoha lidech sympatie. Ale byla to dobrá práce za dobré peníze. Zprostředkoval jsem obchody mezi Ruskem a západními státy a měl jsem se dobře. Díky tomu jsem si mohl plnit svůj sen – mít vlastní boxerský klub. Tak vznikl Gaži Box Brno a tak se rozvinula i jeho legendární dráha, která přivedla za moje

osobní peníze, bez účasti státu, bez účasti města, bez účasti evropských dotací, celou plejádu super úspěšných boxerů a přinesla i celosvětovou slávu a prestiž v boxerském světě našemu milovanému městu Brnu.

A co se tedy stalo?

L.G.: Byl jsem nemocný a oslabený hospitalizací, nemohl jsem delší dobu pracovat, a tak jsem se rozhodl, že prodám svoji nádhernou usedlost v malebné krajině. Nevěděl jsem, že na druhé straně smlouvy se skrývá podvodník a darebák Milan Venclík, který mě „podělal“ o pět a půl milionu korun při koupi mé nemovitosti, která má dnes na trhu astronomickou hodnotu.

Pane Doubravo, co vy byste mohl o klubu Gaži Box Brno říct? Proč jste dnes s námi?

Víte, já jsem známý i ostrou kritikou chování cikánů, těch, kteří práci považují za nejstrašnější způsob obživi-

vy, a velmi si vážím těch, kteří se tak nechovají. Takové jsem našel právě v lidech kolem klubu. Proto jsem s nimi začal spolupracovat a protože se ani v této době nezměnili, spolupracuji s nimi dodnes. Nesmírně si jejich práce vážím a je mi velmi líto, že svou práci musí dělat mimo naši republiku. My bychom je potřebovali tady, u nás.

Jakou společenskou roli podle vás klub ve své době plnil? A proč se mu nedostalo adekvátního společenského uznání?

Obrovskou! Víte, problem této komunity je v tom, že když někdo dosáhne na vzdělání nebo na jakékoli vyšší postavení, vyčleňuje se z komunity a nechce s ní mít nic společného, jako by se styděl, že z ní vyšel. Společnost by ale potřebovala, aby tito lidé v komunitě zůstávali a svým vzorem a zkušenostmi strhli i ostatní na svou cestu. Lidé kolem pana Gažiho si to uvědomili a rozvinuli skvělou práci. Soustředili k sobě veliké množství mládeže, dali jim cíl a k němu je vedli. Nebyla to jen ta sportovní činnost. Zejména poté, když se panu Gažimu podařilo získat dům. Pomáhali tam dětem i s učením, připravovali různé besedy, sám jsem tam jako senátor byl často pozván k besedám, a nejen já. Víte, obrovské na tom bylo, že se těm dětem dostalo informací, že viděly, že se o ně stará někdo, kdo jim dokáže ukazovat cestu z té mnohdy mizerie, ve které žijí. Ukázat jim a dostat je z ulic k činnosti, která má smysl. V tom vidím obrovskou zásluhu lidí kolem klubu, proto považuji i tak trochu za čest, že s nimi mohu spolupracovat.

Jakým způsobem byl klub financován a co způsobilo podle vás jeho rozpad a přesun základny do Maďarska?

Přiznám se, že o tom toho moc nevím. Co vím, že pan Gaži používal své prostředky a když neměl, shá-

něl peníze na činnost, kde mohl, na všech možných i nemožných místech. Já sám jsem „půjčil“ několik set tisíc korun, stejně tak i můj vážený kolega Rostislav Harazin. A co bylo za přesunem činnosti do Maďarska? Očividně lepší podmínky pro činnost. Víte, nemohu pochopit, proč si vedení města Brno takový klub, řekl bych, nehýčkal, proč nedokázalo pochopit tu velmi zásluhnou činnost mezi cikánskou, nebo chcete-li, romskou mládeží! Vždyť to byly desítky mladých cikánů, které přiváděl z ulice k činnosti, ale také vychovával k tomu, že chodit na úřad, natahovat ruce pro sociální dávky místo práce, není to, oč mají stát.

Jakou roli v zániku úspěšného boxerského klubu Gaži Box Brno sehrál tehdejší náměstek hejtmana, regionální politik Milan Venclík?

Z činnosti tohoto člověka se slušnému člověku nutně musí zvedat žaludek. Když jsem se při jedné návštěvě podívoval, proč nejsme ve mně známém domě, informovali mě kolegové o tom, že tomuto člověku se zalíbila představa, že dům pro sebe získá a opravdu se mu podařilo nějakým podvodným způsobem pana Gažiho o dům připravit. Tím klub ztratil to úžasné zázemí, které měl. Děti se neměly kde scházet a pokračovat v té mimosportovní činnosti, o které jsem nabyl dojmu, že pro ně byla možná důležitější než ta sportovní. Zcizení domu bylo smrtelnou ranou pro Gažiho i pro klub. Viděl jsem i celou řadu dokladů, že se o podvodné, tedy trestné, jednání jednalo. Z materiálů, které jsem viděl, nemám nejmenší důvod o pravdivosti pochybovat. Je to ukázkové zneužití pravomoci veřejného činitele a jako takové by mělo být tvrdě trestáno. A to nemluvím o morálním aspektu. Jenže morální pohled je to, co se v poslední době moc nenosí. Bohužel.

*rozhovor vedl Sabir Agalarov
foto: archiv Ladislava Gažiho*

Konečný cíl bojového umění nespočívá ve vítězství nebo porážce, ale ve zdokonalování charakteru jeho účastníků

Boj, boj, boj, všude samý boj! Rány pěstí, kopy, lokty, páky, škracení, to vše najdeme v ringu, ale třeba i běžně na ulici nebo doma... Jak vnímat bojové umění, jaká je jeho historie a jaký má pro dnešní společnost přínos? To jsou otázky, na které se v článku na toto téma zaměříme.

Co jsou bojová umění? Definice říká, že se jedná zejména o pohybové systémy, které se vyvinuly ze starých způsobů boje, a které se dnes provádějí jako součást životní cesty, pro sport, sebeobranu, nebo je jejich cílem zachování tradice a kulturního dědictví. Úpuly jsou pohybovými aktivitami, které pracují s fyzickým kontaktem.

Je třeba se na tohle téma dívat, podle mě, dvěma rozdílnými pohledy. Ten první pohled je používat boj jako sebeobranu, která by měla sloužit ke zbavení se strachu, nastavení hranic, naučení se bránit a umět reagovat v případě, když vás někdo chce napadnout. Ohrožení můžou být všichni, muži, ženy, děti, staří lidé.

Druhý pohled je ten, že se z bojového umění stal atraktivní koníček, po kterém touží mladí lidé. Popularita těchto sportů stoupá... Muži – bojovníci ukazují svoje svaly v reklamách, ale skutečnou hodnotu mužské síly ztratili. Podlehlí slávě, pýše, fanouškům a emocím.

Bojová umění mají dlouhou historii. Kolébka bojových umění

sahá v dávné minulosti do Asie, Japonska, Číny, ale samozřejmě tradice pramení i v jiných státech světa. Už naši prapředci používali svůj instinkt sebezáchovy a zápas k tomu, aby bránili sebe a své blízké. Dalo by se říct, že každá kultura na světě má svoje specifické charakteristické rysy bojového umění. Vzpomeňme si třeba na různé historické filmy, kde se válčilo nebo soutěžilo. Jako zbraně používali naši předci vlastnoruční nástroje, které je v boji proti útočníkovi měly ubránit. Staří Číňané používali jako techniku k samotným bojům pozice zvířat. Pozice tygra, orla, kudlanky, hada nebo opice jim byla nejbližší a opravdu se těmito starodávnými postoji dokázali ubránit. Některé z nich doprovázela v boji i rituální tradiční hudba. V Řecku se zase konaly zápasy, ze kterých vznikly první olympijské hry.

V různých kulturách můžeme vidět i bojové tance. Tady můžu zmínit například capoeiru, což je brazilské bojové umění, které spojuje prvky akrobacie a tance, doprovázené hudbou. Scénické bojové umění můžeme vidět i ve filmech, divadlech, nebo v gymnastice. Haka, cibi, siva tau, to jsou zase japonské názvy bojových válečných tanců. Historie bojových sportů je velice bohatá.

Box je tvrdým soutěžním úpolovým sportem. Různé formy pěstního zápasu se vyvinuly prakticky ve

Tyson Luke Furry, mistr světa v těžké váze v boxu

foto: Shutterstock

všech oblastech světa. Moderní historie boxu pochází z konce 17. století z Anglie. Za zakladatele boxu je považován James Figg, londýnský mistr šermu, který byl prvním propagátorem šermu beze zbraně, šermu pěstí. Box se dělí na profesionální a amatérský.

Dnes se všechny tyto bojové sporty dostaly do světa, tak daleko, že je máme na dosah své ruky a můžeme se některé z nich naučit.

Bojové sporty patří taky k základní praxi a nepostradatelné součásti výcviku policejních jednotek v České republice.

Otázkou, kterou si sama musím položit, je, zda mladí lidé, kteří se chtějí seznámit s bojovým uměním, mají zájem i o filozofii těchto sportů, nebo dávají přednost jen kontaktnímu úpolovému sportu, kde si svými zkušenostmi měří své síly a zjišťují, kdo je z nich nejlepší? A chápou vůbec smysl bojových umění a jejich tradic? Pramení jejich zájem z nich samotných nebo je k tomu přivedly myšlenky rodinných příslušníků, kamarádů nebo slavných českých nebo zahraničních hrdinů s tituly mistrovství bojového umění?

Charakter bojového umění se vytratil zjednodušením vyšších cílů na pouhé vítězství v soutěži a zavedení pravidel. K bojovému umění je zapotřebí být plnohodnotně vychovávan, nebo si k bojovým sportům člověk musí nalézt cestu, a to zkušenostmi a rozumovým vyspěním. Pravidelnou docházkou, vůlí, trpělivostí. Důležitý faktor pro to, jít do boje, je klidná a rozvážná mysl, kontrola agrese a ovládnutí svých emocí. Dnes se do ringu pouští bezhlavě každý druhý a o disciplíně a tréninku nemá ani páru. Dovolím si citovat slova mistra bojových umění Gichina Funakoshiho, zakladatele Shotokan karate: „Konečný cíl (bojového umění) nespočívá ve vítězství nebo porážce, ale ve zdokonalování charakteru jeho účastníků.“

Jakýkoliv boj s sebou nese jistá rizika. Nejhorší riziko bojových sportů je smrt nebo zmrzačení. Ale i jakákoliv nešikovná zlomenina vás může omezit na dlouhou řadu týdnů nebo dokonce měsíců. Můžou nastat komplikace, které vás pošlou na dlouhou dobu na nemocenskou nebo jste nuceni rehabilitovat a odpočívat, než se váš stav zcelalepší. V tom případě trpí nejen vaše tělo, ale i psychika.

V moderních zápasech MMA bylo od roku 1981 zdokumentováno 13 úmrtí. Když jsem si četla na internetu různá rizika tohoto sportu, bylo mi těch lidí, kteří v ringu utrpěli vážné zranění, velice líto, protože to, co jsem se dočetla, mnou otřásl. Jsou tam popsány případy poškození mozku, nervů, ztráty paměti nebo ukončení kariéry... Ano, nosit helmu je na prvním místě a chránit si hlavu před rány a následky. Ale co když rány do hlavy můžou ovlivnit celý život jedince? A ani helma a rukavice vás před tím nezachrání?

Ve mně osobně moderní bojové umění vzbuzuje spíše negativní postoj. Zápas v ringu není nic pro mě a fanoušek tohoto stylu taky nejsem. Přijde mi to všechno jako jedna velká hra, kterou řídí showbiznys. Na sport jako takový se dívám ale rozhodně jinak. Sport je pro mě přírodná aktivita, která pomáhá našim svalům a psychice. Sport bez omezení, ale s disciplínou a vytrvalostí je pro mě na prvním místě. Nevím, jakým způsobem se jiné ženy na boj v ringu dívají, ale ve mně to vzbuzuje spíše negativní pocit. A koukat na dva „hladové, krvavé muže“ mi opravdu nic neříká. Celkově jakákoliv forma násilí nebo boje ve mně vzbuzuje strach.

Ale jedno vím jistě, že pokud se bude muset útočit, do boje by se měli pustit všichni ti, kteří mají sílu a svou sílu umí v boji proti protivníkům použít. Postavit se nejen za sebe, ale i za své blízké a společnost a aktivně využít svoje zkušenosti s bojovými sporty. Taky si uvědomuji, že každý vítěz, který se může chlubit různými tituly, je jen obyčejný smrtelník, tak jako každý z nás.

Souzním se slovy mistra bojového umění Bruce Leeho, který říká: „Umění boje bez boje“. Nebo také řečeno, boj, ke kterému nedojde, je vyhraný boj.

Veronika Kačová

Václav Sivák, mistr světa v lehké váze v kickboxu

foto: Shutterstock

Avri man namarav, feder oddžav tele le šereha

Anas tumenge o vakeriben le terne maribnaskere dženeha, le Janoha Habijaničiha the andro dujto koter vakeriben leskera daja, la Monikaha Kokyovo. Vinšinar savorengi šukar geñiben.

O Jenda Habijanič khatar Brnos študinel andro Hustopeče pre sredno škola polytechnicko, obor elektrifikar. Hin leske 18 berš. Andro maribnaskere športa les ande e daj le dadeha. Ehin les pal peste buter sar šovardeš maribena. Reprezentinelas he andre cuzina, likerel o chaben the pravidelno treninkos. Leskro kamlaripen pal o avrikheliben the dochudnižen andro maximalno zor hin leskro suno. Andro berš 2016 chudlas 1. than pro Mistrovství republiky andro thajsko box MUAY THAI. Peršo than andre peskri kategorija peske tiž avri marđas pro Mistrovství Evropy XFC andro Velký Krtíš pre Slovensko. Leskro suno hin te dochudel pes andro UFC.

Lačo dives, Jendo, peršes tuke kamav te palikerel, vaš kada, hoj tuke rakhlal časos te del amare dženege, save ginen, vakeriben. Zaujiminel man, ko tut andas andro maribnaskero džaniben, he keci berš les likerel?

Lačo dives, andre kada športos man ande e daj le dadeha, ehas mange šov berš.

Le maribnaskere športi hin pherdo disciplini. Save keres tu?

Kerav jekhetanarde maribnaskere džanibena. Džal pal o plnokontaktno maribnaskero športos bijo zbraña, andre savo šaj den demavipen, he sidaripen, mariben andro terđuvipen he pre phuv, the thovel jekhetane pherdo techniki khatar aver maribnaskere športa the maribnaskere džanibena.

Keci but treñines the ko tut treñinel?

Treninkos man hin sako dives. Mek trival andro kurko treninkos pre zor. Treñinel man o Jaroslav Hovězák, the treñinar andro Gym 119.

Sar sal upre andro chaben andre tire terne berša?

Andro chaben man naodcirdav. Ča angl'oda, sar man marav, sar mušinar te šufol. Andre kada pripados nachav gule, žirošne, aro. Chav ča mača the zeleñina.

Savore maribnaskere džanibena hin but phare, sar pro teštos ta pre psihika. Pre sako mariben kampol pes lačes te pririchtinel. Sar tut pro mariben richtines tu, sar tut likerel pal o teštos the pal e psihika?

Le teštoha mušinar te treñinel sako dives pro maximum. Anglo mariben palis trival štarval imar prestavka. Psichicko stavos likerav avka, hoj odcirdav dikhiben maškar kamarata. Som ča khere the le treneriha.

Sar dikhes pre tiro superis? So hin tuke andro šero tel o maribena?

Ñisar les naachaluvav, gondolinke-

Na, našti – avka bi skončinavas andre karijera. Feder andre kajsi situacija oddžav tele le šereha.

kerenas andro taviben the pratišagos andro kher.

phagerdo o thulo angušt pre čang. Avri čidi e češka andre khoč. Kada hin andre kada športos normalno.

rav ča pal kada, hoj te prekhelav, sar o mariben avri te kheel.

Keci maribena tut imar has the hin varesavo perdal tute nekbareder?

Hin man khatar šovardeš zapasa, the but baro perdal mande avela mistrovství světa andro oktobris.

Andro savo mariben chudlal titulos the so perdal tute znameñinel?

Jekh lačo mariben man has akana andro marcos, kana kheldom avri o Mistrovství Evropy – somnaku-no titul andre miri vahovo kategorija, andro 57 kg.

So perdal tute konkretnones znameñinel o avrikheliben lebo bacht, the kaj bi tut kamehas te dochudel?

Znameñinel oda but, but man oda diñas energija the thovel man hinke dureder. Kamav buter the dureder!! Miro suno hin man te dochudel andro UFC.

Mardal tut varekana avka, sar tut sikhadal andro ringos, imar avri pro drom? The sar bi tut likerel?

Hin tut pro agor varesavo lav, so bi kamehas te phenel amare dženege, save ginen?

Phenav lenge: Ker koda, so tut bavinel, del oda godi!

Lačo dives, rañi Kokyová, san dajori le terne maribnaskeri. Phučav, sar oda ke tumende savoro začinđas, kole športoha tumare čhaveskre? Likerenas tumen korkora tumari daj dad andre varesavo športos? Andro posledna berša pes vazelas upre e kriminalita the cholí, the o daja dada peskre čhavoren thoven pro maribnaskere športi vaš e sebebrana. Savo dovodos oda ehas ke tumende?

Lačo dives. No, sar oda savoro začinđas? Ta o Jendas ehas kajso cikno bengoro muršoro, hiperaktivno čhavoro. Skušinavas les te thovel pro futbalis, oda leske nadžalas, palis hokej, no kaj... Ta gondolinkeras, kaj leha. Ta phenav box. Odoj marla avri peskri energija, the mištes! The oda funginelas, nič aver andre nahas. Miri daj the dad, sar džuvla andre familija, man buter li-

Sar tumare čhaves andro maribnaskero džaniben likerel?

Le čhas podporinas nekbuter kavka, hoj leha pal kada, so les užarel, vakeras. Rješinas o sastipen, zátěžové testy, o chaben, the voľno časos. The posledno veca hin o love.

Phiren leha pro maribena, the sar len likerel? Leperen tumenge pro peršo mariben, savo oda pre tumende ehas?

Pro maribena imar naphirav! Hin oda perdal mande imar nalačes, kole ternen hin čačes zor! Pro peršo mariben leperav, sar te bi oda avlahas tajsa. Savore, so odoj jekhetane samas, ta rovahas...

Andro vrcholovo športos hin he všelijaka problema, phageripena the aver. Ehas tumare čhaves andro maribena abo pal o maribena varesave problema andro sastipen?

O komplikaciji andro sastipen hin kajse, hoj hin o teštos domurdardo. Paštól, varekana horučka, nakhatos, chas, afti. Jekhvar leske ehas phagerdo vast, možno duvar. Jekhvar

Sar likerel le treneris tumare čhaveskro, so phenen pro treninkos, dovakeriben the aver?

O treneris hino sar amari familija. Pačas leske pro 100 percent. Hin oda lačo murš bare jileha pro lačo than! O dovakeriben funginel, sar maškar amende the he maškar Jendas. Jov leske patal the čujinel pes leha lačes, the kada hin baro!

Sar bi perdal tumende majinelas te dičhuvel sasto chaben perdal športovcos, save chabena tumare čhaveske taven?

O chaben našti avel ñisar pharo. Ñisavi armin, kačena, haluški... Buter zeleñina, riskaša, mača, hoj leske te naavel pharo andro per.

Save lačhipena tumaro čhavo andro maribnaskero džaniben arakhlas?

No, hino phundradejleskero, spokojno, sebekriticko. Sikhliła te šunel peskri godi. Chudlas varesavi disciplina, imar oda nane, hoj „mušines“, ale „me kamav“.

So nalačo dikhen andro maribnaskero športos?

Nalačo hin ča koda, hoj leske liřam o čhavoripen. Predživkeribena le kamaratenca, nič aver nalačo andre kada nadikhav.

Save hin perdal tumende dovoda, soske le čhavoren te motivivel andro športos?

Dovoda andre motivacija? Te avel vareko perdal peste, vašoda hoj kamav. Amen sar daj dadeha has berša, kana čačes nakamelas, ale he avka mušinelas! Te oda andre leste hin, ta amen sar daj dadeha našti pomukhas, the ispidas... Oda hin čačes pro bareder vakeriben. Ale priklados: Tel o prazñini o kamarata paš o pañi the o Jenda sako dives duvar pro treninkos, calo linaj, bi e prestavka, ñisave diskoteki, nič, ča treninkos the khere... Adadžives phenel: „Oda nakamavas the somas pre tumende cholamen, ale akana som vaš kada rado.“

Sar likerel the mulatinen o avrikheliben andro mariben tumare čhaskro?

Avrikheliben hin furt baro obchudkeriben the te džal dureder.

Sar pre tumaro čhavo dikhel tumari nekpašutñi familija the kamarata?

E familija the o kamarata leske fanđinen the dikhen les rado.

Me tumenge sodujedženenge but palikerav vaš tumaro časos the jekhetani buti. Vinšinar but sastipen, bacht the kamiben. Kaj tumaro drom te džal pal tumaro cilos the radosta.

phučelas e Veronika Kačová

Venku se nervu a odcházím se sklopenou hlavou

Přinášíme vám rozhovor s mladým bojovníkem Janem Habijaničem a v druhé části rozhovor s jeho maminkou Monikou Kokyovou. Přeji všem příjemné počtení.

Jenda Habijanič má 18 let, pochází z Brna a studuje v Hustopečích na střední škole polytechnické obor elektrikář. K bojovým sportům ho přivedli rodiče. Má za sebou víc jak šedesát zápasů. Reprezentoval i v zahraničí, dbá na stravu a pravidelný trénink. Jeho touha po vítězství a dosažení maximálního výkonu je jeho cíl. V roce 2016 získal 1. místo na Mistrovství republiky v thajském boxu – MUAY THAI. 1. místo ve své kategorii si taky vybojoval na Mistrovství Evropy XFC ve Velkém Krtiši na Slovensku. Jeho sen je dostat se do UFC.

Zdravím tě, Jendo, v první řadě bych ti chtěla poděkovat, že sis na nás našel čas a poskytněš čtenářům Romano hangos rozhovor. Zajímá mě, kdo tě přivedl k bojovému sportu a jak dlouho se mu věnuješ?

Dobrý den. Do tohoto sportu mě přivedli rodiče, když mi bylo 6 let.

Bojové sporty mají spoustu disciplín. Jakým se věnuješ ty?

Věnuji se smíšeným bojovým uměním. Jde o plnokontaktní bojový sport bez využití zbraní, umožňující údery i chvaty, boj ve stoje i na zemi a spojující různé techniky bojových sportů i bojových umění.

Jak často a kdo tě trénuje?

Trénink mám každý den. Plus třikrát v týdnu silový trénink. Trénuje mě Jaroslav Hovézák a trénuji v Gymu 119.

Jak jsi na tom se životosprávou ve svém mladistvém věku?

V jídle se neomezují. Jedině před zápasem, když musím hubnout. V tom případě vysadím cukry, tuky, mouku. Jím jen ryby a zeleninu.

Všechna bojová umění jsou velmi náročná, jak fyzicky tak psychicky. Každý zápas vyžaduje těžkou přípravu a disciplínu. Jak se na zá-

pas připravuješ ty, po fyzické i po psychické stránce?

Fyzicky musím trénovat každý den na maximum. Před zápasem pak třeba 3–4 dny pauza. Psychický stav si hlídám tak, že omezím kontakt s kamarády. Jsem jen doma a s trenérem.

Jak vnímáš svého soupeře? Co se ti během zápasu honí hlavou?

Nějak ho nevnímám, přemýšlím nad tím, abych neprohrál, jak zápas vyhrát.

Kolik zápasů jsi už měl a je pro tebe nějaký zásadní?

Mám za sebou přes 60 zápasů a hodně důležitý pro mě bude mistrovství světa v říjnu.

V jakém zápase jsi získal titul a co pro tebe znamená?

Jeden super zápas jsem měl teď v březnu, kdy jsem vyhrál mistrovství Evropy – zlatou ve své váhové kategorii do 57 kg.

Co pro tebe konkrétně znamená vítězství nebo úspěch a jakou máš další metu, kam by ses chtěl posunout?

Znamená to strašně moc, strašně mě to nakoplo energií a posouvá mě to zase dál. Chci víc a výš!! Můj sen je dostat se do UFC.

Použil jsi to, co ses naučil v ringu, už někdy na ulici? Popřípadě, jak bys reagoval?

Nepoužil, nesmím – skončil bych s kariérou. Raději odejdu se sklopenou hlavou.

Máš na závěr nějaký vzkaz pro naše čtenáře Romano hangos?

Vzkaz je: Dělej, co tě baví, má to smysl!

Dobrý den, paní Kokyová, jste maminka mladého bojovníka. Zepťám se, jak to u vás všechno začalo s tím sportem vašeho syna? Vedli Vás osobně Vaši rodiče také k nějakému sportu? V posledních letech kvůli rostoucí kriminalitě a agresivitě rodiče dávají své děti na bojový sport i kvůli sebeobraně. Jaký důvod to byl u vás?

Dobrý den. No, jak to vše začalo? Tak Jenda byl takový malý zlobivý chlapec, hyperaktivní dítě. Zkoušela jsem ho dát na fotbal, to mu nešlo, pak hokej, no hrůza... Tak jsem přemýšlela, kam s ním. Tak říkám box. Tam vybijí svoji energii a hoto! A ono to fungovalo, žádný jiný záměr v tom nebyl. Moji rodiče mě jako holku v rodině vedli spíš k vaření a úklidu domácností.

Jakým způsobem svého syna v tomto bojovém umění podporujete?

Syna podporujeme hlavně tak, že se s ním o tom bavíme, co ho čeká. Řešíme zdravotní věci, zátěžové testy, jídlo, volný čas. A poslední věc jsou finance.

Jezdíte s ním na zápasy a jak je prožíváte? Vzpomínáte na jeho první turnaj, jaké to pro vás bylo? Na zápasy už nejezdím! Je to pro mě už nepříjemné, ti mladí chlapi mají fakt sílu! Na první zápas pamatuji, jako by to bylo včera. Všichni, co jsme tam společně byli, tak jsme plakali...

Vrcholový sport obnáší i různé zdravotní obtíže, úrazy atd. Potýkal se Váš syn během nějakého zápasu nebo po zápasu s nějakými zdravotními obtížemi?

Zdravotní situace jsou spíše typu, že tělo je vyčerpané. Lehne, někdy horečky, rýma, kašel, afty. Jednou měl zlomenou ruku, možná dvakrát. Jednou zlomenina palce na noze. Vyhozená česka v kolenu. To je u tohoto sportu úplně normální.

Jaký máte vztah s trenérem svého syna, co se týká obsahu tréninku, komunikace a podobně?

Trenér je člen naší rodiny. Věříme mu na 100%. Je to suprový chlap s velkým srdcem na správném místě! Funguje komunikace jak s námi, tak i s Jendou. On mu věří a cítí se s ním dobře, to je důležité!

Jak by podle Vás měla vypadat zdravá strava pro sportovce, jaká jídla připravujete vašemu synovi? Strava podle mě je taková, že se nesmí nic těžkého. Žádné zelí, kačena, halušky... Spíše zelenina, rýže, ryby, aby neměl těžko v břiše.

Jaké hodnoty, vlastnosti a schopnosti Váš syn díky bojovému umění získal?

No, je upřímný, klidný, sebekritický. Naučil se sebeovládání. Získal jakousi disciplínu, už to není, že „musíš“, ale „já chci“.

Kde vidíte negativní dopad v tomto bojovém sportu?

Negativní dopad? Snad jen, že jsme mu tím vzali dětství. Zázitky s kamarády, jinak nic špatného na tom nevidím.

Jaké jsou podle Vás důvody, proč motivovat děti ke sportu?

Důvody k motivaci? Být někým pro sebe, protože chci. My jsme jako rodiče měli i období, kdy fakt nechtěl, ale přesto musel! Jestli to v něm je, tak nesmíme i my jako rodiče povolít, a tlačít... Ono je to fakt na dlouhé povídání. Ale příklad: Třeba o prázdninách, kamarádi u vody a Jenda dvakrát denně na tréninku, celé léto bez pauzy, žádné diskotéky, nic, jen trénink a domů... Dnes říká: „Já jsem to nechtěl a měl jsem nervy na vás, ale teď jsem za to rád.“

Jak vnímáte a slavíte synovo vítězství v zápase?

Vítězství je vždy velké objetí a posun jít dál.

Jak se na Vašeho syna dívá Vaše nejbližší rodina a přátelé?

Rodina a přátelé mu fandí, mají ho rádi.

Já vám oběma velice děkuji za váš čas a spolupráci. Přeji hodně zdraví, úspěchů a lásky. Ať vaše cesta směřuje k vašemu cíli a radosti.

*rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: archiv Jana Habijaniče*

Pohádka o zlaté moudrosti

Za sedmero horami a sedmero moří leželo kouzelné království, kde spolu žili lidé všech národů, včetně Romů. Toto království spravoval moudrý král s laskavou královnou, kteří dbali o blaho všech svých poddaných.

Krajinu obklopovaly kouzelné lesy, háje, zelené louky a průzračné řeky plné ryb a jiných živočichů. Slunce zde každý den zářilo svým jasným světlem a v noci svítil měsíc tak jasně, že pod jeho osvětlením bylo možné číst ty nejkrásnější pohádky světa. V této kouzelné zemi byla malá vesnička, Demado šero, kde děti každé ráno s nadšením spěchaly do školy. Avšak pro romské děti byla cesta do školy mnohdy trnitá. Měly své oddělené školy, a když náhodou chodily do běžných škol, tak se často setkávaly s posměšky, opovrhováním a s přehlížením. Učitelé je často ignorovali a spolužáci jim dávali najevo, že do jejich školy nepatří.

Tento nespravedlivý přístup znepokojoval vesničany, ale hlavně samotného krále a královnou. Král s královnou se rozhodli, že tuto situaci musí změnit. Jednoho dne, když se slunce sklánělo k obzoru a začínala se sbírat večerní mlha, svolali do svého zámku všechny moudré rádce, dvorního šaška a nočního trubače, který svým kouzelným hlasem vždy přivola ty nejlepší nápady. „Musíme najít způsob, jak změnit prostředí ve školách, kde se k romským dětem nechovají hezky, aby se naše romské děti do školy těšily stejně jako ostatní děti,“ prohlásil král s vážným výrazem ve tváři. Královna s láskyplným pohledem na svého manžela souhlasně přikývla.

Moudrý rádce, který měl dlouhý bílý vous a oči plné vědomostí, navrhl, aby se začaly pořádat slavnosti a čarovné hry. „Prázdninové tábory a různé veselé události pomohou dětem rozvíjet jejich dovednosti a přátelit se s ostatními,“ řekl rádce s úsměvem, přesvědčený o prospěšnosti svého nápadu pro všechny poddané. Dvorní šašek, který byl nejen zábavný, ale i moudrý, souhlasil. „Nejen to, můj pane,“ dodal. „Měli bychom vyslat naše učitele na cesty za moudrostí do dalekých krajin, aby se naučili nové způsoby, jak s dětmi pracovat.“

Královna, která byla vždy citlivá k potřebám svých poddaných, navrhla, aby se jmenoval zvláštní posel, který by se stal kouzelným mostem mezi učebnou a rodinami. „Tento posel by pomáhal řešit problémy a také by pečlivě kontroloval, zda se ke všem přistupuje spravedlivě a s péčí, kterou každé dítě v našem království potřebuje,“ řekla královna s laskavým úsměvem.

Ale co se nestalo, jednoho dne král z ničeho nic těžce onemocněl a chudák brzy zemřel. Jeho srdce nebylo už dostatečně silné, byl už vyčerpaný z toho, jak na jeho bedrech ležela veškerá odpovědnost za to, aby bylo všechno v jeho království tak, jak se patří. Královna byla velmi nešťastná a trpěla, ale věděla, že teď zůstalo všechno na ní, že musí sama vládnout celému království. Bylo toho na ni až příliš. Dlouhou dobu žila sama, ale co se nestalo, po čase se zamílovala do jednoho romského doktora, který vynalezl medicínu lásky, aby pomohl všem lidem najít dobro a porozumění. Královna se za něj provdala a z romského doktora se stal nový král. Lidé nového krále velice uznávali a projevovali mu úctu. Velmi se proslavil tím, že vynalezl lék lásky a tím posílil jednotu všech poddaných. Královna s novým králem měli několik krásných dětí, černých i bílých, s kudrnatými vlasy. Byly to tak krásné děti, že by takové člověk v celém světě pohledal. Každý na nich mohl oči nechat, poddaní je měli rádi a prokazovali jim svou lásku a úctu.

Jednoho dne, když se obloha zatáhla bouřkovými mraky a z nebe padaly blesky, objevil se v království chudý, ale moudrý žebřák. Romský král a královna ho přijali do svého zámku a postupem času se z něj stal nejmoudřejší královský rádce. Tento rádce, plný životních zkušeností, navrhl, aby všichni vesničané společně pracovali na panských polích. „Společná práce na polích posílí naše přátelství, bohatství i porozumění,“ řekl. Dalším krokem bylo pořádání májových slavností a svátků pro celou vesnici, které podporovaly přátelství, porozumění a vzájemnou úctu. Na těchto oslavách se setkávali lidé různého původu a barev, učili se o svých kulturách a budovali si přátelské vztahy. Jedné noci, když měsíc svítil na hladinu jezera a hvězdy tančily na obloze, noční trubač z věže zámku zahrál melodii tak kouzelnou, že všichni obyvatelé království pocítili novou naději.

Slavnosti se staly každoroční tradicí a vesničané se těšili na společné chvíle. Když uviděli, jaký pokrok se díky těmto kouzelným opatřením dosáhl, král a královna rozhodli, že půjdou ještě dál. Zrušili oddělené školy pro romské děti a zařadili je rovnoměrně do všech škol v království. Tento krok přinesl velkou změnu – děti se začaly učit spolu, bez ohledu na svůj původ. Královna také uznala, že po staletí byli Romové neprávem oddělováni a pohlíželo se na ně s nadřazeností, což mělo dlouhodobé důsledky na jejich vzdělání. Namísto kladení břemene na romské rodiny, aby samy překonaly tyto historické krivdy, se království rozhodlo aktivně podporovat a začlenit romské děti do společných škol, aby se všechny děti mohly učit a růst v rovnosti a porozumění. A tak, díky moudrým rozhodnutím krále a královny, nočnímu trubači, chudému žebřákovi, který se stal nejmoudřejším rádcem, a společnému úsilí všech obyvatel se vesnice proměnila v místo, kde každý měl příležitost se učit a růst, bez ohledu na svůj původ a barvu pleti. A žili všichni šťastně a spokojeně až do konce svých dnů.

Gejza Horvát

Rozhovor s Lenkou Jandákovou – Jekh, duj, trin! Jak jedna malá žabka dohopkala do školy

Jekh, duj, trin! je hravá knížka o obyčejné romské holčičce Vanesce, která míří za romskými čtenáři. Najdete zde krásné atraktivní ilustrace s mnoha vtipnými detaily, různorodé úkoly, básničky, písničky, hádanky, a to i v romštině. Knížka je vhodná pro budoucí prvňáčky. Vydala ji nakladatelství romské literatury Kher a autorkou textu je Eva Danišová. Pojďme si společně přečíst, co všechno knížka obsahuje a na co se v ní můžeme těšit.

Dobrý den. Zajímá mě, čím byla myšlenka vydat knihu pro romské předškoláky Jekh, duj, trin!?

Dobrý den, Veroniko. S nápadem udělat knížku, která by zaujala romské tří až šestileté dítě a zároveň ho připravovala na vstup do školky či školy, jsme určitě v Kheru nepřišli jako první. Díky Lucii Pleškové a příslibené podpoře OSF jsme ale dostali impuls začít se tímto konceptem zabývat a na mě jako editore s pedagogickým vzděláním bylo vymyslet jej tak, by byl funkční. Chtěla jsem vytvořit svěbytný příběh, v němž se děti poznají, a přitom využít formát leporela, tedy atraktivní celobrázkové knihy s tuhými listy, které vydrží, když s nimi budou zacházet malé děti. A navíc na textovou i ilustrativní část navázat hravé úkoly rozvíjející předškolní dovednosti řečové, motorické, matematické, ale i sociální.

Mohla byste nám říct, jak kniha vznikala?

Nejdříve jsme si určili prostředí a důležité milníky jako typické události v životě dítěte. Na jednácti rozkládacích listech je zachycen dětský pokoj, prostranství před domem, v němž hlavní hrdinka Vaneska žije, její rodina při společné večeři, prostředí školky a výletu na farmu, prázdniny u vody, školní chodba během zápisu, školní třída, dětský den v parku, příbuzní během Štědrého dne a křtin. Až následně jsme společně s Evou Danišovou, autorkou textu, stavěly kostru příběhu tak, aby se jednotlivá prostředí propojila a děj kapitol na sebe navazoval. Zároveň vznikalo zadání pro Matěje Ilčíka, co musí jeho ilustrace obsahovat, aby odrážely text a k tomu plnily vzdělávací funkci. Kromě hravých úkolů totiž obsahuje i krátké „komiksové“ promluvy postav a rytmizované texty (básničky, hádanky, písničky) v romštině, které mají posilovat vztah k jazyku předků malých čtenářů i nečtenářů. Všechny složky se ladily opravdu dlouho a musely si vycházet vstříc i po grafické a typografické stránce, s čímž si skvěle poradila Zužana Didová.

S čím dalším jste se museli popasovat?

Třeba s tím, aby se děti s postavami ztotožnily, a to i ty, co na prv-

ní pohled nevypadají jako Romové, mají světlou pleť. Ilustrátor Matěj Ilčík použil svůj jemný vtip a nadřazenost a poradil si i s detaily s odkazem na romskou kulturu, aniž by působily stereotypně. Všichni tři sourozenci během roku a půl, které kniha zachycuje, rostou, takže z mladší sestry, která se na začátku příběhu narodí, vyroste batole a Vanesce se mění chrup z mléčného na stálý. Kapitoly byly řazené tak, aby v nich přirozeně plynula roční období a měsíce s typickým počasím. Největší výzvou bylo dostat do příběhu co nejvíce rovin, v nichž je potřeba rozvíjet slovní zásobu a znalosti dětí, ale přitom udržet jejich pozornost, tedy omezovat rozsah textu. Upozornit na specifika romského etnolektu češtiny tak, aby ho pochopily i děti, vyjádřit celou škálu emocí, včetně pocitu, který jako romské dítě zažíváte mezi nejbližšími i v širší rodině, kde jsou skoro všichni, kteří k vám chodí domů, příbuzní.

Jaký je ve školkách zájem o tuto knížku?

Díky spolupráci s Platformou včasné péče, která sdružuje organizace pracující s předškolními dětmi, víme, že značný. Část nákladu, asi 500 výtisků, putovala v rámci projektu zdarma do školek, dětských skupin a předškolních klubů, kde o tuto nabídku projevíli zájem. Ještě před tiskem knihy jsem vytvářela maketu a ověřovala na dvou skupinkách dětí pod vedením romským pedagožek, jak se jim s knihou pracuje. Reakce byly velmi pozitivní a v tomto duchu přicházejí ohlasy i nyní, kdy mají děti možnost držet v ruce hotovou knihu.

Je to první knížka takového typu, která se dostala do školek?

To nemůžu říct s určitostí, ale bě-

hem příprav a rešeršování jsem našla dvě knížky, které se našemu zámeru blížily: Amari abeceda byla vydaná Státním pedagogickým nakladatelstvím v devadesátých letech ještě zásluhou Mileny Hübschmannové, a v roce 2005 publikace Co už umím / So imar džanav. Romských dětem představují téma školy formou básniček a krátkých pohádek nebo jednoduchých motivačních vět i v romštině.

Komu je knížka určena?

Moje představa je, že si knihu budou číst a prohlížet rodiče společně s dětmi, starší sourozenci s mladšími, učitelé s dětmi ve školce či dětské skupině, předškolním klubu, ale i v první třídě. Bylo by skvělé, kdyby to byla první kniha, kterou si děti přečtou samy...

Jaká je cena této knihy?

I když byla výroba knihy téměř pokryta z grantů nadací a z příspěvků individuálních dárců, je její cena nakladatelstvím stanovena na 549,- Kč. S touto částkou se těžko smírím, protože se tím podle mě kniha stává nejen pro romské rodiny finančně nedostupná. S Kherem nyní už nespolupracuji a ač jsem knihu vytvářela, nedostala jsem žádnou možnost její cenu ovlivnit.

Kde se knížka může popřípadě objednat?

Knihy je k dostání prostřednictvím klasické distribuční sítě, tedy na pulty knihkupectví se dostává díky distributorům Kosmas a Eura-media, případně se dá objednat na stránkách nakladatelství Kher.

Lenko, já Vám děkuji za příjemný rozhovor a věřím, že knížka bude mít úspěch. Přeji, ať se Vám i nadále daří.

rozhovor vedla Veronika Kačová

A co na knihu Jekh, duj, trin! říkají odběratelé z různých organizací?

Zuzka Pavlíčková, observatorka a PR, organizace Cesta von CZ

Tato romsko-česká dětská kniha je skvělým příkladem toho, jak lze vzdělávání a zábavu efektivně propojit. Kniha je pečlivě navržena a napsána tak, aby zaujala mladé čtenáře svou hravostí a zároveň jim poskytla bohaté možnosti k učení a rozvoji různých dovedností.

Veselé příběhy jsou napsány přístupným a zajímavým stylem, který děti snadno pochopí a který je povzbuzuje k dalšímu čtení. Hlavní postava se v příbězích setkává s různými postavami a překážkami, které musí překonat, což nejen rozvíjí dětskou fantazii, ale také učí důležité životní lekce o odvaze, přátelství a vytrvalosti. Každý příběh je doplněn o otázku a úkoly, které děti motivují k zamyšlení, reflexi nad přečteným textem, ale i k rozvoji jemné motoriky. Je to výjimečná kniha, která potěší děti i rodiče a může sloužit jako hodnotný vzdělávací nástroj v domácnosti i ve školním prostředí. Příběh malé „Žabky“ a její cesty do školy je inspirující a nabízí dětem mnoho podnětů k růstu a rozvoji a zároveň podporuje kulturní a jazykovou rozmanitost.

Jitka Turčínková, vedoucí Centra pro rodinu, Centrum inkluze, o.p.s.

Kniha Jekh, duj, trin! se k nám do Centra inkluze dostala díky Platformě pro včasnou péči a jsme za to nesmírně rádi. Jedná se o velmi krásnou a laskavou knihu pro děti, která dokáže zaujmout i dospělého jedince. U knihy se nebude nikdo nudit, protože je interaktivně zaměřena a propracované ilustrace dokážou vtáhnout do děje snad každého. Za mě, jakožto za sociální pracovníci, vidím největší přínos při identifikaci romských dětí s vlastním kulturov. Děti s romskými kořeny potřebují vidět vzory například v knihách, aby byly hrdé na svůj původ. Organizace Centrum inkluze s touto knihou pracuje v rámci předškolního klubu a včasné péče v terénu, kde se zaměřuje na vzdělávání dětí i rodičů. Kniha byla také zprostředkována základním a mateřským školám na Budišovsku a Vítkovsku a dále i sociálně aktivizační službě, která v dané oblasti působí.

Lucie Geršičová, sociální pracovníce, vedoucí SAS KLUB-KO, Ostrava

Byla jsem oslovena ohledně zaslání zpětné vazby ke knize Jekh, duj, trin! Za naši službu SAS pro rodiny s dětmi jsme z knihy nadšeni. Pracujeme s ní v rámci předškolního klubu, ale i přímo v rodinách. Dětem se moc líbí ilustrace a skrze příběh Vanesky je to vtáhne i do děje. Díky „úkolům“ pak s nimi konverzujeme na různá témata a dozvídají se nové informace, čímž rozvíjejí své vědo-

mosti. Knihu si chválí i rodiče a dotazují se nás, kde je možné ji zakoupit. Jelikož se pohybujeme zejména v sociálně vyloučených lokalitách a pracujeme se sociálně znevýhodněnými dětmi, je jejich materiální zázemí v tomto směru (vzdělávání) velice chabé – bylo však znát, jak je kniha okamžitě nadchla a my se stále učíme, jak s ní co nejefektivněji pracovat. :-). Jsme moc vděční, že se nám dostala do rukou.

Lucia Marková, vedoucí Nizkoprahového zařízení pro děti a mládež SPOLEČNĚ-JEKHETANE, Ostrava

Kniha Jekh, duj, trin! používají pracovníci v našem nizkoprahovém zařízení pro děti a mládež nejen k procvičení čtenářských dovedností dětí, ale také k rozhovorům a diskuzím ohledně užívání romského jazyka při běžné komunikaci. Děti si prostřednictvím jednotlivých příběhů zábavným způsobem zkoušejí procvičovat základní slovní zásobu v romském jazyce. Tato kniha navíc umožňuje nejmenším čtenářům zamyslet se nad jednotlivými tématy romské kultury, dodržování romských zvyků a tradic. Celá kniha je prostoupena krásnými ilustracemi, které dávají dětem příležitost si vzájemně popovídat např. o svém domově, o prvním dnu ve škole, trávení letních prázdnin či oslavách v rodině. Každá kapitola je doplněna úkoly, které děti za podpory pracovníků společně vypracovávají. Kniha buduje citlivým přístupem vztah k romskému jazyku a jeho užívání při komunikaci v každodenním životě. Knihu doporučuji všem dětem i dospělým, kteří by rádi společně komunikovali v romském jazyce.

Marie Bořkocová, Nová Škola, o.p.s.

Kniha Jekh, duj, trin! Jak jedna

malá žabka dohopkala do školy je velký počín. Kniha je krásná a čtivá a hezky přibližuje svět romské holčičky Žambici a pětileté Žambici zas svět školy. V naší organizaci Nová škola, o.p.s. knížku oceňujeme všichni. Stejně ji obdivovala kolegyně romistka jako kolegyně speciální pedagožka. Mohlo by se zdát, že edukativní knížka, jejímž cílem je připravit dítě na vstup do školy, nebude příliš zábavná. Opak je pravdou. Kolegyně vyprávěla, jak knížku ukázala holčičce, která jinak moc neposedí a těžko se soustředí. Jekh, duj, trin! si prohlížela přes hodinu a aby ji zavřela, musela se domluvit, kdy ji otevřou příště.

Alžběta Šerá Machů, vedoucí Dětského centra Sadík a koordinátor doučování, Diakonie ČCE – středisko Vsetín

Kniha je zajímavá, děti, které umí číst, zaujme, že na začátku je přímo romsky počítání, což je super, protože to děti rovnou motivuje a zajímá, co tam najdou. Pro malé děti, které jsou předškoláci, je to zajímavé zejména proto, že je to barevné a je tam tajemné otvírání. Škoda možná, že to není trochu nestranné v pohlaví, tedy že by to mohlo být použitelné i více pro kluky (s kluky jsem praktikovala, ale působilo to na ně, že je to moc pro holky). Použila jsem i u dětí v první třídě, kde si děti samy četly a plnily úkoly, možná bych se nebála více romských slovíček s českým překladem. Děti zaujme a mají více pocit, že jim taky rozumíme, protože na ně naráz začneme mluvit jejich domovským jazykem, ale zároveň jim vysvětlujeme, jak je to v češtině a proto je to pro ně schůdnější, než když mluvíme čistě česky. Jinak zajímavé a děkuji za titul, se kterým budu ještě pracovat.

Veronika Kačová

Paramisi pal e somnakuňi godi

Pal o ehta bare heđi he ehta mori has jekh magično thagaripen, kaj dživenas jekhetane o manuša khatar savore naciji, he tiž odoj dživenas o Roma. Andre ada thagaripen chulajinelas jekh godaver kralis the jekh lačhejileskri kralovňa, so duj džene bajinenas pal oda, hoj te avel lačhes he le čore manušenge.

Paš savoro baronas bare šukar veša, šukar heđi, želena luki, he vsadži čulanas šukar žuže paňa, andre has pherdo mače, he mek aver cikne džvirici, so dživen andro paňi. O kham sako džives tafarelas peskra zoraľa jagaha, he raťi labolas o čhon avka zoraľes, hoj tel leskro udud pes denas te ginel ola nekšukareder paramisa pre luma. Andre aja bari šukar phuv has jekh cikno gavoro, Demado šero, he odoj o čhavore sako džives lošades sidarenas andre škola. Ale o romane čhavore džanas andre škola bara daraha. Phirenas andre peskre školi, he te phirenas andro gorikane školi, ta has savore čhavorengenge pro čušagos. Kerenas bida pro romane čhavore, rakinenas lenge he anenas len avri pro asaben. Phenenas lenge, hoj andre lengri škola len nane so te rodel. Ada nalačo sistemas nadelas smirom na ča le goren andal o gav, aľe the le kralis he la kralovňa. Vaš ada o kralis he e kralovňa peske phende, hoj oda avka imar našťi avel, hoj aleha musaj vareso te kerel. Jekh džives, sar o kham imar zadžalas, he avelas imar e ratakri muchľi, vičinde o kralis la kralovňa andre peskro burkos savore godavere radcen, le kraliskero pajacis, the le ratakere trubačis, savo peskre hangoha vičinlas avri ola nekfeder neve idej. „Musaj te keras feder than andro školi, kaj odoj o romane čhavore te phiren rado avka sar the aver čhavore,“ phenda o kralis čačikane lavenca. E kralovňa kamade jakhenca dikhľa pro kralis he kivindas le šereha, hoj hin les čačo. O godaver konšeljeris, saves sas bare parne bajusi he andro jakha has leske te dičhol pherdo godi, phedas, kaj kempel te kerel bare festivala he magicka khelibena. „O pradžinova tabori he všeljaka lošade ačhibena sigitinen le čhavorengenge te bararel lengro godaveripen, kaj te baron jekhetane sar lače amala,“ phendas o konšeljeris šukar asade mujeha. Paťalas oľeske, hoj oda avela lačhes he perdal savore džene andro gav. Le kraliskro pajacis, savo has jekhvar lošalo, jekhvar godaver, phendas: „Na ča oda, raje miro. Kama has bi te bičhavel le učiteljen bare dromenca, kaj te sikhľon godi he andal aver phuva, hoj te sikhľon neve študiji, sar te kerel buťi le čhavorenc.“

E kralovňa moneki bajinelas pal o čore manuša, he vaš oda phendas: „Musaj te das funkcija jekhe dženes, te kerel lestar bičhado, so bi sogalinlas sar magicko mostos maškar e škola he maškar o romane fameliji. Jov bi sigitinas le dženge andre lengre pharipena he dodikhelas bi pr'oda, či savoren hin stejnaka šanciji, save dojekhe čhavoreske andre amaro thagaripen kempel te del,“ phendas e kralovňa šukar asade mujeha. Aľe so pes ačhilas, so na, o kralis nisostar nič jekhe dživeseste nasvaľilas, chudľas baro pharo nasvaľipen, kľončko morus, he čoro muľas. Andre leskro jilo imar nahas zor ajsi, sar kempel, has dukhado olestar, savo pharipen hordinlas per peskre phike. Hoj andre leskro thagaripen te avel savoro lačhes avka, sar kempel. La kralovňa oda moneki dukhalas, cerpinelas, aľe džanelas, hoj akana hin savoro pre lakro šero, hoj joj musaj akana te ľidžal korkori e kralovsko misija. Has la čora dosta savorestar. E kralovňa but idejos dživelas korkori, aľe so pes ačhilas, so na, zakamďa pes andre jekh romano doktoris, savo arakhľas avri medicina pro kamľipen, hoj te sogalinel le manušenge te bararel o lačhipen he o haťaripen. E kralovňa peske les ilas romeske, le romane doktoristar pes ačhilas nevo kralis. O nevo kralis, o Buchlo Nakh, has bares uznajimen, o manuša les denas bari paťiv. Baro hiros pal leste džalas, arakhľas avri draba pro kamľipen, jov thodas savore manušen andro zoraľeder jekhetanihen.

La kralovňa le romane kraliha has bare šukar čhave, parne, kale, he sovoren has birčkate bala. Te manuš phirďahas momelaha, ta aľe šukar čhavoren niħhaj narakhľahas. Sako ča pre lende o jakha mukhelas, o nipos len rado dikhenas, kamenas len, he sikhavenas lenge peskro kamľipen.

Jekhvar, sar o thagaripen pes zacirdľas kale burkakere chmarenca he demavenas o peruni, avilas andro burkos čoro, aľe godaver žobrakos, o Kenglo. Andro vast has les kašťuňi gulaga, has pindrango, bokhalo he trušalo. E kralovňa he o romano kralis les ile andre peskro burkos, he kerde lestar nekfederes, nekbarederes konšeljeris. O Kenglo phenda, hoj bi avelas lačhes, te bi o džene andal o gav kerenas jekhetanes buťi pre le rajengere maľi. Hoj e jekhetani buťi zoraľarela lengro amaľipen he feder peske savore ačhalona. Tiž anda avri, kaj kempel te kerel majalesike festivala perdal calo gav, save zoraľarena lengro amaľipen he paťiv. Pre ala majalesi šaj pes taľinen všeljaka nipi, he sikhaven jekh avrengenge peskri kultura, he phundraven maškar peste nevo amaľipen. Jekh raťi, kana o čhon peskre ududeha phirelas pal o baro paňi, he o čerčeňa khelenas upre pro čeri, ratakro trubačis bašađa jekh magicko gili, savi anda savore manušenge le themoskre nevi idea. Le festivalendar pes ačhilas sako beršeskri tradicija, o džene andro gav užarenas, kana avena savore jekhetane. E kralovňa he o kralis, sar dikhle, so pes kerel, zrušinde o školi perdal o romane čhavore he kerde avka, hoj te phiren andro školi, kaj phiren savore čhavore. Ada nevo sistemas anda baro lačhipen, savore čhavore, či parne, či kale, sikhľonas jekhetane, he nadikhelas pes pr'oda, kas hin savi historija. E kralovňa uznajinda, hoj nahas tromal te ispidel le Romen avri le nipendar. Vaš oda o romane čhavore cerpinenas, he nahas avri sikhade. E kralovňa he o kralis phende, kaj podporinena le romane čhavoren, hoj šaj sikhľon, hoj šaj baron upre avka sar the aver čhavore. Vaš ada godaveripen musaj te paľikerel la kralovňake, le romane kraliske, le čore žobrakoske, le Kengloske, hoj calone gavestar pes ačľas than, kaj dojekhe dženes has šancija pes te sikhľol he te barol upre. Avka oda has, savore dživenas bachtales lošades, dži kim namule.

Gejza Horváth

Feri Barkoci: Je důležité mít cíle a motivaci

Ahoj, Romane, kdo tě přivedl k bojovému sportu a jak dlouho se mu věnuješ?

Dobrý den. K bojovým sportům mě přivedl kamarád, pozval mě do gymsu, ať to jdu zkusit a od té doby se tomu věnuji. Bojovým sportům se věnuji asi čtyři roky.

Bojové sporty mají spoustu disciplín. Jakým se věnuješ ty?

Věnuji se disciplínám Muay Thai, K1, a teď trochu i box.

Jak často a kdo tě trénuje?

Trénuji šestkrát týdně, někdy i dvojfázově, trénuje mě Radek „Ruchy“ Roušal a Honza Müller.

Mohl bys nám říct, jak vypadá tvůj trénink a jaké máš další doplňkové sporty?

Můj trénink vypadá tak, že se rozcvičím, zabandážuju, nasadím rukavice, dám nějaké pytle, cviky, sparingy. Ke konci tréninku už se jen protáhnu a „vyházím“ ruce.

Jak jsi na tom se životosprávou ve svém mladistvém věku?

Snažím se jíst zdravě, omezuji tuky i smažená jídla.

Co je pro tebe ve sportu nejdůležitější?

Nejdůležitější věc ve sportu je disciplína.

Všechna bojová umění jsou velmi náročná, jak fyzicky tak psychicky. Každý zápas vyžaduje těžkou přípravu a disciplínu. Jak se na zápas připravuješ ty, po fyzické i po psychické stránce?

Na každý zápas se připravuji pečlivě, hodně fizuju, ladíme techniku, běhám a sparuju.

Jak vnímáš svého soupeře? Co se ti během zápasu honí hlavou?

Svého soupeře nijak nevnímám, protože je to normální člověk jako já. Během zápasu mám taky adrenalin, takže se mi nehoní hlavou nic. Jediný co, že chci udělat pořádný výkon.

Kolik zápasů jsi už měl a je pro tebe nějaký zásadní?

Měl jsem zatím sedm zápasů, žádný pro mě není nijak zásadní, protože jsem pořád v amatérech.

Co pro tebe konkrétně znamená vítězství nebo úspěch a jakou máš další metu, kam by ses chtěl posunout?

Zatím žádný titul nemám a jdu si pro něj. Bude to pro mě znamenat hodně.

Použil jsi to, co ses naučil v ringu, už někdy na ulici? Popřípadě, jak bys reagoval?

Zatím jsem nic na ulici nepoužil, nebylo potřeba. Reagoval bych tak, že bych se bránil.

Máš nějaký vzkaz pro naše čtenáře Romano hangos?

Ano. Můj vzkaz je, jděte si za svým snem. Dřete, trénujte a tvrdá dřina se vyplácí.

Ahoj, Feri, jsi otcem mladého bojovníka. Zeptám se, jak to u vás všechno začalo, s tím bojovým sportem u syna? V posledních letech kvůli rostoucí kriminalitě a agresivitě rodiče své děti dávají na bojový sport kvůli sebeobraně. Jaký důvod to byl u vás?

Ahoj. U nás to bylo spíše kvůli tomu, že se mu to hodně zalíbilo. Už od malička byl hodně akční, takže bylo jasné, že muzikant z něj nebude.

Jakým způsobem svého syna v tomto bojovém umění podporuješ?

Podporovat se ho snažím se ženou maximálně, jak to jde. Tento sport

není vůbec levná záležitost, takže se ho snažím podporovat jak psychicky, tak samozřejmě finančně.

Jezdíš s ním na zápasy a jak jeho zápasy prožíváš? Vzpomínáš si na jeho první zápas? Jaké to pro tebe bylo?

Na zápasy s ním samozřejmě jezdíme, já už jsem na to zvyklý. Prožívá to spíše žena, moc to nedává.

Vrcholový sport obnáší i různé zdravotní obtíže, úrazy atd. Potýkal se tvůj syn během nějakého zápasu nebo po zápasu s nějakými zdravotními obtížemi?

Syn ten sport zatím nedělá vrcholově, je mu teprve čtrnáct, takže je na amatérské úrovni. Při zápasech samozřejmě mají chrániče a helmy, ale i tak je to hodně tvrdý. Ale, zaplať pánbůh, zatím žádné větší zranění neproběhlo, kromě malých otoků a odřenin.

Jaký máš vztah s trenérem svého syna, co se týká obsahu tréninku, komunikace atd.?

S trenéry máme dobrý vztah, do tréninku vůbec nezasahujeme. On má totiž více trenérů, troufám si říct jedny z nejlepších v republice. Jsou mezi nimi i bojovníci z oktagonu.

Jaké hodnoty, vlastnosti a schopnosti tvůj syn díky bojovému umění získal?

To asi v tuto chvíli nedokážu říct. V podstatě to dělá čtyři roky, takže teprve zjišťuje, co a jak, jak by měl být pokorný atd.

Feri, vidíš nějaké negativní dopady v bojovém sportu? Jaké to jsou?

Negativní dopady vidím třeba ve zraněních, nedej bůh v úmrtí... Ji-

nak je to sport jako každý jiný, našťásti dnes už je to vše na profi úrovni, ať už jsou to lékařské prohlídky nebo profi rozhodčí.

Jaké jsou podle tebe důvody, proč motivovat děti ke sportu?

Je jedno, jestli je to sport nebo něco jiného, hlavně je potřeba motivace a podpora od rodičů, pak jde tomu dítěti vše lépe.

Jak vnímáš a slavíš vítězství v zápase u syna?

Samozřejmě pozitivně, ale vždy se mu snažím říct, že je důležitá pokora.

Existuje podle tebe něco, co by se dalo z bojových sportů využít v běžném životě?

Fyzická zdatnost, pokora, a v některých situacích samozřejmě v jisté míře i sebeobrana.

Jak se na tvého mladého bojovníka dívá nejbližší rodina a přátelé?

Všichni mu fandí a samozřejmě ho podporují.

Sportujete spolu? Jakým sportům se věnujete?

Já se moc sportu nevěnuji, maximálně spolu lapujeme a sem tam kolo...

Feri, co bys chtěl vzkázat našim čtenářům?

Je důležité mít cíle a motivaci a samozřejmě jít si za svými sny.

rozhovor vedla Veronika Kačová

Feri Barkoci: Kampol tumen te avel cila the motivacija

Lačo dives, Roman, peršes tuke kamav te palikerel vaš kada, hoj tuke rakhlal časos te del amare dženenge, save ginen, vakeriben. Zaujiminel man, ko tut andas andro maribnaskero džaniben he keci berš les likereres?

Lačo dives. Andro maribnaskere športi man andas o kamaratos, vičindas man andro gimos, hoj oda te skušinar the odkanastar oda kerav. O maribnaskere športi kerav vaj štar berš.

Le maribnaskere športi hin pherdo disciplini. Save keres tu?

Kerav disciplini Muay Thai, K1, the akana čeporo he box.

Sar but trejines the ko tut trejinel?

Trejinar šovvar andro kurko, verekana he duvar andro jekh dives. Trejinel man o Radek „Ruchy“ Roušal the o Honza Müller.

Šaj amenge phenes, sar dičhuvel tiro treninkos the save aver športi keres?

Miro treninkos dičhuvel kavka, hoj man rozcvičinar, zabandažinar, thovav o rukavica, thovav varesave gone, cviki, sparingi. Pro agor andro treninkos man imar ča cirdav avri the čhivav avri o vasta.

Sar sal upre andro chaben andre tire terne berša?

Starinar man te chal sastes, nachav thule the žirošne chabena.

Savore maribnaskere džanibena hin but phare, sar pro teštos ta psihika. Pre sako mariben kampol pes lačes te pririchtinel. Sar tut pro mariben richtines tu? Sar tut likereres pal o teštos the pal e psihika?

Pre sako mariben man richtinar bajašnes, but fizinar, kerav mištes e tehnika, denašav the sparinar.

Sar dikhes pre tiro superis? So hin tuke andro šero tel o maribena?

Mire superis nisar nalikerav, vaš oda hoj hino ča ajso manuš sar me. Tel o mariben man hin adrenalin, ta man andro šero nič nane. Jekhoru, so kamav, hin te kerav buter.

Keci maribena tut imar has, the hin varesavo perdal tute nekbareder?

Has man efa maribena, nisavo mariben perdal mande mek nane baro, vaš oda hoj som furt andro amatera.

Andre savo mariben chudlal bacht, the so perdal tute znaeñinel?

Mek man nane nisavo titulos, the džav mange pal leste, znaeñinela oda perdal mande but.

Použivindal koda, so sikhlohas andro ringos, imar varekaj avri pro drom? The sar bi reaginehas?

Mek avri nič napouživindom, nakampolas. Reaginaras bi kavka, hoj bi man ratinaras.

Hin tut varesavo lav, so bi kamehas te phenel amare dženenge, save ginen?

Hi. Kamav te phenel, džan tumenge pal tumare sune. Keren phari buti, trejinar the phari buti avel avri pro mištes.

Servus, Feri, sal dad le terne maribnaskero. Phučav, sar oda ke tumende savoro začnindas, kole športoha tumare čhaveha? Andro posledna berša pes vazdel upre e kriminalita the cholí, the o daja dada peskre čhavoren thoven pro maribnaskere športi vaš e sebeobrana. Savo dovodos oda ehas ke tumende?

Servus. K amende oda ehas buter vaš kada, hoj leske pejlás pre dzeka. Imar sar has ciknoro, has but akčno, ta džanavas, hoj lestar lavutaris naavela.

Sar tire čhaves andro maribnaskero džaniben likereres?

Ačhavas les la romňaha, so nekbuter oda džal. Kada športos nane vobec tuño, ta ačhavas les sar psihicki ta bizo he andro love.

Phires leha pro maribena, the sar oda predživkeres? Leperes tuke pro peršo mariben? Savo oda perdal tute ehas?

Pro mariben leha bizo phiras, me mange imar sikhliřom. Predživkerel oda buter e romňi, but oda nadel.

Andro vrcholovo športos hin he vřelijaka problema, phageripena the aver. Ehas tire čhaves andro maribena abo pal o maribena varesave pharipena andro sastipen?

O čhavo o športos mek nakerel jekhbareder, hin leske ča akana deřuřtar berš, ta hino andre amatersko urovňa. Andro mariben len hin bizo chraňiča the helmi, ale he kavka hin oda but zoralo. Ale mangas Devles, hoj mek nisavo demlipen les nahas, okrem cikne řuvlipena the randlipena.

Sar likereres le treneris tire čhavesko, so phenes pro treninkos, do vakeriben the aver?

Le trenerenca mire čhaveskre man hin lačo likeriben, andro treninkos vobec nedav duma. Les hin buter trenera, tromav mange te phenel, hoj jekh khatar nekfeder khatar republika. Hin mařkar lende he o maribnaskere džene khatar oktagon.

Save lačhipena tiro čhavo andro maribnaskero džaniben arakhlás?

Akanak nařti phenav. Kerel oda štar berš, ta akana ča arakhel avri, so the sar, sar bi majinlas te avel devleskero.

Feri, so nalačo dikhes andro maribnaskero športos?

Nalače veci dikhav andro demlipen, mangen Devles, andro meriben... Avresar hin oda športos sar sako aver, mek pre bacht hin adađives sa pre profi urovňa, sar oda hin o doktora abo profi rozhodca.

Save hin perdal tute dovoda, soske le čhavoren te motivivel andro športos?

Hin jekh, či oda hin andro športos abo andro vareso aver, miřto kampol len te motivinel the te podporel khatar daja dada, palis le čhavoreske džal savoro feder.

Sar likereres he mulatines o avrikheliben andro mariben tire čhaskro?

Bizo lačhes, ale furt leske phenav, hoj baro hin te avel devleskero.

Egzistinel perdal tute vareso, so bi pes khatar maribnaskere športi řaj anelas andro normalno dživipen?

Zor, devleskeripen the andro varesave ačhibena bizo verekana he sebeobrana.

Sar pre tiro čhavo dikhel tiri nek-

pařutni familija the kamarata? Savore leske fandinen the bizo les ačhaven.

Športinen peha, save športa kerens?

Me but nařportinar, maximalnes peha ča lapinas the verekana džas pro bicigři.

Feri, so bi kamehas te phenel amare dženenge, save ginen?

Kampol tumen te avel cila the motivacija, the bizo te džal peske pal peskre sune.

Murřale, me tumenge but palikerav vaš tumaro časos the jekhetani buti. Vinřinar but sastipen, bachřipen tha kamiben. Kaj tumaro drom te džal pal tumaro cilos the radosřa.

phučelas e Veronika Kačová
foto: archiv Feri Barkociho

Výstava Českoslovenští letci v RAF – Nebeští jezdci

KDE:

Hodonín u Kunštátu,
Památník holocaustu
Romů a Sintů
na Moravě

TRVÁNÍ VÝSTAVY:

3|4 – 31|10 2024

Vstup zdarma

Věděli jste, že jeden z nich létal bez nohy? Že se důstojnický sluha stal velitelem britské peruté? Výstava mapuje období od počátku výcviku budoucích příslušníků RAF, přes jejich nebezpečné útoky do odboje i boje za svobodu v letectvech několika zemí.

Dílo 310, peruté RAF před letounem Hawker Hurricane Mk I na letišti v Duxfordu (7. 9. 1940).
Zdroj: Sbírky Imperial War Museums, Foto: Stanley Arthur Devon

MINISTERSTVO
KULTURY

Hodonín u Kunštátu, Památník
holocaustu Romů a Sintů na Moravě,
Hodonín 76, 679 75 Hodonín

rommuz.cz

Kiba Lumberg od 17. 5. 2024

ČERNÝ

mark muzeum romské kultury

MOTÝL

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srmn.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:

název organizace:

adresa, PSČ:

e-mail: telefon:

počet objednaných výtisků:

způsob platby: hotově složenkou

bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:

bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010 nebo pošlete e-mail s vašimi údaji na adresu holomkova@srmn.cz

cena předplatného pro rok 2024 je 420 Kč

Romano suno 2024

Džanes romanes? Ta ma ladža! Khel avri!

Romano suno (Romský sen) je soutěž v romštině. Zúčastní se jí i ty! Je jedno, kterým romským nářečím mluvíš. Můžeš poslat svůj text do Pisinás romanes, video do Vakeras romanes anebo si v romštině zasoutěžit na živo v Džanas romanes.

Vyber si jedno z témat! Napiš o něm! Anebo o něm natoč video!

Nekfeder manuš, so les prindžardal / Nejzajímavější osoba, kterou jsi poznal(a)

So aveľa pal o meriben? / Co bude po smrti?

Sar dikhes pre kada, te pes kamen duj džuvľa abo duj murša? / Jak vnímáš to, že se milují dvě ženy nebo dva muži?

Te bi pale ulřifomas, kamavas bi te aveľ... / Kdybych se znovu narodil(a), chtěl(a) bych být...

Pisin pal koda, so kames / Volné téma

PISINAS
romanes

VAKERAS
romanes

Chceš se utkat v romštině na živo? Džanas romanes je tu pro tebe!

DŽANAS
romanes

Přihlaš se sám anebo ve dvojici (ze své rodiny, školy, neziskovky). Vítězí dvojice, která rychleji napoví a uhadne slova v romštině. Hrajeme nejdlíže on-line, finalisté se utkají v prosinci v Praze.

Informace pro účastníky

Texty a videa pošlete do Nové školy, o. p. s. do 30. června.

Do Džanas romanes se hláste do 31. října.

kontakt: marie.borkovcova@novaskolaops.cz; více na www.novaskolaops.cz

Úřad vlády České republiky

Projekt je realizován za finanční podpory Úřadu vlády České republiky. Výstupy projektu neprovozují náklady Úřad vlády České republiky a Úřad vlády České republiky neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem těchto výstupů.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje aktivní vzdělávání dětí, včetně dětí znevýhodněných či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže.

SRNM

Adresa redakce

Romano hangos

a

Společenství Romů

na Moravě

Cejl 460/35,

Brno 602 00

tel.: 545 246 673

www.srmn.cz

číslo účtu:

2300661977/2010

Jihomoravský kraj

MINISTERSTVO
KULTURY

B | R | N | O |

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s finanční podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Gejza Horváth, Jana Horváthová. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.

Adresa redakce: Cejl 460/35, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srmn.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.